

Koldingbogen

ÅRSTAL:	2001
FORFATTER:	H. C. Ervald
TITEL:	Hjelms Mølle og Stenmøllen.
KORT RESUME:	Hjelms Mølle, opført 1865, nedbrændt 1931; Stenmøllen, flyttet til Kolding 1906, ophørt som virksomhed omkring 1940.

HJELMS MØLLE OG STENMØLLEN

AF H.C. ERVALD

HJELMS MØLLE

Hjelms Mølle var en vindmølle, og den har været beliggende for enden af Hjelmsvej – lige over for Kristkirken. Navnet skyldes, at møllen i 1865 blev opført på det, der dengang hed Hjelms Toft.

Møllen har herefter sat sine spor i navne som Hjelmsvej, Møllestien og Møllevej.

Det var kammersekretær Christian F.N. Borthig, der med materialerne fra den nedbrudte Slotsmøllens vindmølle opførte møllen. Hans navn er bevaret i Borthigsgade og i anlægget med stien, som går fra, hvor møllen

Hjelms Mølle fotograferet ca. 1920.

Hjelms Mølle fotograferet fra den nordlige del af Søndergade ca. 1870.

har været beliggende og op mod Skovhøj. I 1873 sælges møllen til Peter Jeppesen. I 1882 hed ejeren Caroline Henriksen, i 1900 Sophie Leneth, i 1917 H.Chr. Jensen og fra 1929 bager Christian Ernst Rasmus Andersen.

Den 15. april 1931 ved fire-tiden om morgenen går der ild i møllen, og i løbet af få timer er den nedbrændt.

I Jydske Tidende fra den 16. april 1931 kan læses følgende: „Man var lige i en travl Tid, idet der nu er stor Omsætning af Kyllingefoder, og da Vinden var gunstig, havde man besluttet at male hele Natten. Henved Klokkeren 4 opdagede Sønnen, Martinus Andersen, at der var udbrudt Ild i Møllen, idet Akslen var løbet varm og havde antændt et af Trælejerne“.

Flere koldingensere kan endnu huske, da møllen brændte og har fortalt mig, hvilket fantastisk syn det var, da møllen var omspændt af flammer, pludselig at se de brændende møllevinger begynde at dreje som i en sidste krampetrækning.

I avisen kan også læses, at foruden møllen brændte hele lageret, der bestod af 15.000 pund korn og 1.000 pund kyllingefoder.

STENMØLLEN ELLER STRANDMØLLEN

Både navnene Stenmøllen og Strandmøllen er brugt om denne mølle.

Om møllen oplyses, at den oprindeligt stod ved Jonstrup Seminarium pr. Maaløv, og at den blev flyttet til Kolding i 1906.

Ejeren Lauritz Jepsen (1849-1907) fortsatte her den møllestensfabrikation, han i 1899 havde indledt ved møllen i Hjarup. Efter Lauritz Jepsens død i 1907 fortsatte sønnen, Jens Nørby Jepsen, virksomheden. I 1943 overdrog enken virksomheden til ingeniør L.K. Sletskov, som er en søstersøn til møllens første ejer.

I 1955 solgtes møllen med grund og bygninger til murermester Johs. Jeppesen, firma P. Jeppesen & Søn, som anvendte stedet som lagerplads.

Efter nogle forsøg på at restaurere og bevare selve møllen besegles møllens skæbne ved en brand i juni 1966.

Om selve møllestensfabrikationen kan fortælles, at da møllesten udført af natursten har været vanskelige og dyre at fremskaffe, opstod omkring 1890 flere steder en fabrikation af kunstige møllesten. En fabrikation som var blevet mulig, efter at der på samme tid var

Stenmøllen fotograferet ca. 1930.

igangsat en større produktion af cement i Danmark især i Ålborg området. Møllestene blev støbt af en beton, hvori hovedbestanddelen var knust flint.

I Stenmøllens møllehus har været opstillet flere knuseværker for knusning af flintesten samt sorteringsanlæg, som er blevet drevet ved hjælp af vindkraften gennem møllevingerne. I 1922 anvendtes vindkraften stadig, men der var nu endvidere installeret en 20 HK dieselmotor samt en 10 HK elektromotor.

Omkring møllen lå i 1922 en beboelsesbygning, et motorhus, støberi, værksted, stenhuggeri, stald for 2 heste, vognport og lager-

bygninger. I 1922 blev der beskæftiget 10 mand på virksomheden, som hed „Dansk Kunstmøllestensfabrik“, og der foregik også herfra salg af diverse møllemaskiner.

Vindkraften blev udnyttet til omkring 1922. Møllestensfabrikationen er ophørt omkring 1940.

KILDER:

Hjelm og møllen af Bent Petersen, Kolding Folkeblad 16/8 1991.

Jydske Tidende 16/4 1931.

Danske møller ved Niels Meyn og H. Loft.

Kolding Folkeblad, 12/10 1957 og 16/6 1966.

Dansk Tarifforening, inspektionsberetning 14/2 1922.

Stenmøllen set fra Svineryggen ca. 1960.